

PATRISTICA

PATRISTICS

Suirea pe tron a Fiului lui Dumnezeu

Pr. Conf. Dr. Constantin NECULA*

OMILIA I a Sfântului Grigorie cel Mare¹, rostită dinaintea poporului celui binecredincios în Basilica Sfântului Petru Apostolul, Roma, 12 noiembrie 590, o Duminică din Postul Crăciunului

Text comentat: Luca 21, 25-33

1. Domnul și Mântuitorul nostru, preaiubiții mei frați dorește să ne afle în tot timpul pregătiți, gata de a-L urma. De aceea El ne vestește nefericirile care însoțesc viața în lume, pentru a ne îndepărta de dragostea pentru cele ale lumii acesteia. El ne face cunoscut câteva din marile calamități care precedă sfârșitul, pentru că noi, nevoind a crede în Dumnezeu pe când ne aflăm la vreme de liniște, să ne micșorăm ca număr, sub loviturile repetate ale acestor calamități, apropiindu-ne astfel de vremea Judecării Sale. Cu puțin mai înainte numai de pasajul Sfintei Evanghelii pe care frații voastre ați binevoit a o asculta, Domnul ne spune, sub forma unor

*Pr. Dr. Constantin Necula, conferențiar la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

¹ Sfântul Grigorie cel Mare, c. 540-604, papă la Roma la 590, la Guy Bedouelle, *Dizionario di Storia della Chiesa*, Edizioni Studio Domenicano, Bologna, 1997, pp. 118-119. De asemenea, date la fel de sintetice în Claudio Moreschini, Enrico Norelli, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine, vol. II/2, De la Conciliul de nla Niceea la începuturile Evului Mediu*, Polirom, 2004, pp.159-166 2. Traducerea s-a efectuat după ediția *Sanctorum patrum opuscula selecta ad usum praesertim studiosorum theologiae*, series altera, tomus VI, Ceniponte, 1892, reprodusă de Migne în *Patrologie Latina* (tom. 76, col. 1075-1312), cu efectuarea controlului de text în edițiile de limbă franceză *Les quarante Homelies ou sermons de S. Gregoire le Grand, pape, sur les Evangiles de l'annee*, Paris, chez Pierre Le Petit, 1665, 646 p. și ediția Saint Gregoire le Grand, *Homelies sur les Evangiles*, Editions Sainte Madeleine, 2000, 667 p., care constituie și textele de bază ale proiectului nostru de traducere integrală a acestor texte gregoriene.

proorociei...” Se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție. Și vor fi cutremure mari și, pe alocurea, foamete și ciumă și spaimă și semne mari vor fi” (Lc 21, 10-11). Și câteva fraze mai apoi, El întărește cele pe care le-ați ascultat voi înșivă: „Și vor fi semne în soare, în lună și în stele, iar pe pământ, spaimă între neamuri și nedumerire din pricina vuietului mării și a valurilor” (Lc 21, 25).

Din toate aceste predicții noi vedem pe unele dintre ele deja împlinite, cât despre altele, noi nădăjduim a le vedea împlinite și pe ele. Că națiunile s-au ridicat unele împotriva altora și că teamă le-a cuprins pe pământ constatăm din nefericire în vremurile noastre de acum mai grav parcă decât le-am citit în cărțile noastre. Că un cutremur de pământ a dărâmat orașe nenumărate o știți și voi, după cum și voi ați aflat despre frecvența în care se produc acestea în alte părți ale lumii. De epidemii suntem atacați fără încetare. Cât despre semnele din soare, lună și stele, este drept că încă n-am aflat nimic, dar tulburările din atmosferă ne îngăduie să bănuim că mult nu vor mai lipsi să se facă simțite. Dintre toate celelalte, înainte de a fi dată Italia loviturilor hoardelor barbare, noi am văzut pe cer arme tot numai foc și un rug aprins, sângele neamului omenesc aprinzându-se deodată... Și vuiet pe mare încă nu s-a născut ca să ne piardă flota. Dar, după cele mai multe predicții acestea s-au și întâmplat, neexistând niciun dubiu că acum trăiesc numai aceia, puțini, care au supraviețuit furtunilor, rămânând în viață, astfel ca faptele trecute să ne ajute să le înțelegem pe cele viitoare...

2. Dacă noi vă spunem aceasta, preaiubiților frați, este pentru a ține sufletele noastre în prudență și într-o neîncetată vigilență, de teamă că siguranța noastră nu este deplină și că ignoranța nu face alta decât să se întrețină apatia și lăncezeala; o facem și pentru ca teama să stimuleze fără încetare duhul nostru, și pentru ca un astfel de stimulent să rodească în faptele voastre bune, în acest mod de a gândi ajutându-ne noi de cuvântul Mântuitorului: „Iar oamenii vor muri de frică și de așteptarea celor care au să vină peste lume, căci puterile cerului se vor clătina” (Lc 21, 26). Pe cine oare numește Domnul ca Puteri ale cerului dacă nu pe Îngeri, pe Arhangheli, Tronurile, Domniile, Stăpâniile și Puterile? Se vor arăta acestea dinaintea ochilor noștri, în chip văzut, pe când ne vom apropia de Dreapta Judecată pentru a ne face atunci să plătim cu severitate cele pe care Creatorul nostru le suportă acum, cu răbdare, de la noi. El adaugă cu privire la aceasta: „Și atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere și cu slavă multă” (Lc 21, 27). Este ca și cum ar spune-o limpede: „vor vedea în putere și în slavă pe Acela pe care ei nu au vrut să-L asculte pe când li se arăta cu smerenie, de manieră că vor reauzi atunci, cu rigoarea dată de măreția Lui, cele pe care nu s-au înduplecat acum, prin plecarea grumazului inimii lor dinaintea răbdării Sale, a le asculta...”

3. Dar aceste cuvinte au fost spuse și cu intenția de a întări cele pe care Le-a rostit celor aleși, pentru a-i mângâia: „Iar când vor începe acestea, prindeți curaj

și ridicați capetele voastre, că răscumpărarea voastră se apropie” (Lc 21, 28). Este ca și cum Însuși Adevărul ar avertiza pe aleșii Săi, spunându-le: „Din moment ce răutățile lumii s-au înmulțit, iar zguduirea puterilor cerești vestesc grozăvia înfricoșatei Judecăți, ridicați capul, zicând astfel: *Bucurați-vă în inimile voastre*; altfel, pe măsură ce lumea se apropie de sfârșit, noi nefiindu-i acesteia prieteni, învierea, pe care o așteptați, se apropie”. În Sfânta Scriptură cuvântul *cap* este unul obișnuit, pus în locul cuvântului *suflet*, căci acesta este una cu capul când face să se miște mădulele trupului după porunca pe care o dă capul. Astfel că gândurile sunt guvernate și ele prin suflet. *Ridicați capul* nu înseamnă alta decât „sus să avem inimile”, înălțați duhul către bucuria patriei cerești. Astfel, aceia care iubesc pe Dumnezeu sunt chemați să-și umple inimile de bucurie, atunci când se vorbește de sfârșitul acestei lumi, pentru că ei se vor întâlni cu Acela pe Care atât Îl iubesc, pe lângă aceea că va trece de la ei ceea ce nu iubesc, adică lumea. Dacă cel credincios, care-și dorește a-L vedea pe Dumnezeu, se nevoiește a plânge asupra nenorocirilor care macină lumea, chiar dacă știe că acestea grăbesc sfârșitul său. Căci scris este: „Nu știati oare că prietenia lumii este dușmănie față de Dumnezeu?” (Iac 4, 4). Acela care nu tresaltă voios la gândul apropierei sfârșitului lumii se arată, așadar, drept prieten al lumii, și prin această convingere se arată a fi dușman lui Dumnezeu. Nu-i una cu inima celor credincioși. Nu-i una, în mărturie, cu aceia care cred prin credința în existența unei alte vieți și care dovedesc, prin modul lor de gândire, că iubesc această *altă viață*. Când deplâng distrugerea lumii se aseamănă cu aceia care au sădit rădăcinile inimii lor în inima iubirii de lume, care nu caută deloc către viața viitoare, pe care nici n-o gândesc, nici nu o admit ca existând. Dar noi, care cunoaștem bucuriile veșnice ale Patriei cerești, noi trebuie să ne zorim către acestea cu toată graba. Să nu uităm să alergăm spre ele, grabnic, pe cea mai scurtă dintre căi.

De ce rele nu-i oropsită lumea? De ce tristeți și de care dintre adversități nu suntem noi înspăimântați? Și ce-i oare această viață muritoare, dacă nu un teribil pelerinaj? Oare nu-i nebulie aceasta, o frații mei, gândiți-vă bine, să ne umplem de teama unei călătorii doar pentru că ea se sfârșește? Pentru a ne arăta că această lume trebuie a fi călcată în picioare și disprețuită, Mântuitorul nostru adaugă o comparație înțeleaptă: „Vedeți smochinii și toți copacii. Când înfrunzesc aceștia, văzându-i, de la voi înșivă știți că aproape este Împărăția lui Dumnezeu” (Lc 21, 29-31). Este ca și cum le-ar rosti în auz, clar și limpede: „dacă ați cunoscut apropierea verii prin rodirea pomilor, putea-veți, de asemenea, recunoaște prin ruina lumii că Împărăția lui Dumnezeu este aproape”. Aceste cuvinte ne arată că rodirea lumii este ruina ei: ea nu crește decât pentru a cădea, nu înmugurește decât pentru a face să piară în calamități tot ceea ce a înmugurit întru sine. Acesta-i motivul pentru care Împărăția lui Dumnezeu este comparată cu vara, căci atunci norii tristeții se duc și zilele strălucesc sub lucirea Soarelui Dreptății”.

4. Toate aceste adevăruri ne sunt confirmate cu mare autoritate prin fraza care urmează: „Adevărat grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta până ce nu vor fi toate acestea. Cerul și pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece” (Lc 21, 31-32). Nimic, așadar, în natura lucrurilor naturale nu este mai durabil decât cerul și pământul și nimic, în realitate, nu-i mai trecător decât un cuvânt. În fapt cuvintele, chiar atunci când rămân nespuse, nedesăvârșite, nu sunt de fapt cuvinte, iar cele isprăvite nu mai sunt deja, astfel încât ele nu se pot desăvârși decât trecându-se în rostire. Domnul de aceea zice: „cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”. Este ca și cum ar spune: „tot ceea ce în jurul vostru este durabil, nu este durabil fără schimbarea dinaintea veșniciei; și toate acelea ce mie, (ca om), îmi par trecătoare, în fond sunt fixe și nu pot a se mișca, asemenea cuvântului meu care începe a exprima idei, fără ca odată demarate, să cheme după sine schimbarea”.

5. Să luăm aminte, fraților, să privim oarecum dezarmați în înțelegere cele ce vin să ni se întâmple. În fiecare zi, vieți nenorocite și lovituri sfărâmă lumea. Vedeți și voi câți ați mai rămas din ceea ce, altă dată, era popor nenumărat; și dacă, odinioară, înflorirea era aceea care ne unea în cele de zi cu zi, nenorocirile cele mai neașteptate ne uimesc, catastrofe noi și imprevizibile ne îndurerează nespuse.

Tot astfel cum la vremea tinereții trupurile sunt viguroase, mușchii pieptului tari și sănătoși, grumazul nervos și plămâni dezvoltați, odată cu trecerea anilor, mai ales în anii din urmă, aceia ai bătrâneții, statura se îndoie, grumazul își pierde din putere și slăbește, pieptul este scuturat de ritmul sacadat al respirației obose, puterea începe a slăbi și ea, respirația, tot mai greoaie devine dificilă și întrerupe ritmul rostirii – chiar în absența unei boli este greu, bătrânețea fiind ea însăși o îmbolnăvire continuă – tot așa și lumea, în anii ei de început, cunoscut-a întocmai o tinerețe viguroasă; a fost suficient de robustă pentru a întări și multiplica rasa umană, plină de verdeață pentru a hrăni sănătatea trupurilor, copleșită de bogății; acum, dimpotrivă, lumea s-a dărâmat sub greutatea propriei îmbătrâniri și, ca și cum moartea i s-ar apropia, este copleșită de încercări ce-i sunt date fără de încetare. De aceea, vă îndemn, frați preaiubiți, nu iubiți lumea aceasta care nu poate, după cum bine și vedeți, să supraviețuiască prea mult timp. Luați în cuget această poruncă pe care Apostolul (Ioan) ne-a dat-o, pentru a ne pune în gardă: „Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este în el” (I In 2, 1).

Alaltăieri, frații mei, am aflat cu toții că o furtună teribilă a desrădăcinat arbori seculari, a dărâmat case și a surpat biserici până în temelii. Câți oameni care avuseseră sănătate de fier, puternică, până în momentul acela din zi, și-au închipuit că vor trăi acele clipe sau că li se vor întâmpla cele ce li s-au întâmplat; și au fost răpiți de moarte, în noaptea aceea, în chip cu totul nenorocit, loviți de cele pe care furtuna le-a produs!

6. Socotiți dar, dragii mei, că pentru a împlini aceasta, Judecătorul Cel Nevăzut n-a făcut să adie decât un vânticel, lui îi este să facă să sufle un uragan, ca o vijelie, pentru a face să se cutremure pământul și să zdruncine astfel temeliiile atâtor construcții sau, pur și simplu, să le transforme în ruine. Ce vom face, așadar, atunci când Însuși acest Judecător va veni, atunci când mânia Sa se va porni pentru a pedepsi pe păcătoși, dacă El este de nesuportat atunci când ne lovește cu ajutorul unui uragan? Dinaintea mâniei Sale cine din firea omenească va rezista și va supraviețui, dacă, numai agitând un vânticel, El a făcut să se cutremure pământul, iar din vâlurirea vântului a făcut să se zguduie temelia atâtor și atâtor zidiri. Trebuie dar să ținem cont de această severitate a Judecătorului care Va să vină, despre Care Sf. Pavel ne-a scris: „Înfrișător lucru este să cădem în mâinile Dumnezeului Celui viu” (*Evr* 10, 31). Ba chiar psalmistul spunea despre o atare severitate: „Dumnezeu strălucit va veni, Dumnezeul nostru, și nu va tăcea. Foc înaintea Lui va arde și împrejurul Lui vifor mare.” (*Ps* 49, 3-4). Unei astfel de severități în aplicarea dreptății, furtuna și focul îi alcătuiesc cortegiul, căci viforul dovedește ceea ce focul trebuie să consume, în flacăra sa.

Rămâneți dar cu Ziua Judecății dinaintea ochilor, frați prea iubiți, și, în comparație cu aceea, tot ce vă apare acum umilitor va deveni ușor de purtat. Căci acesta este și înțelesul acestei zile despre care prorocul zice: „aproape este ziua cea mare a Domnului, aproape este și zorește într-una. Se aude venind Ziua Domnului! Viteazul va striga groaznic atunci. Zi de mânie este ziua aceea, zi de strâmtorare și de jale, zi de pustiire și de nimicire, zi de întuneric și de beznă, zi de nori și de negură; zi cu sunet de trâmbiță și de strigăte de război împotriva cetățitorilor întărite și a turnurilor înalte” (*Sof* 1, 14-16). Despre ziua aceea zice iarăși Domnul, prin același glas al profetului: „Peste puțină vreme, Eu voi cutremura cerul și pământul, marea și uscatul” (*Ag* 2, 6).

Vedeți, noi venim și spunem: El a tulburat aerul și pământul n-a rezistat nici el; ce anume ar putea rezista când ceru-i tulburat? Și ce anume alta vor să ne spună evenimentele terifiante ce ne-au cuprins, cărora noi le suntem spectatori, dacă nu că ele sunt semnele prevestitoare ale mâniei ce va să vie? Este nevoie, așadar, să facem diferența între tribulațiile de acum și acelea care vizează cea din urmă zi, ca între un vestitor și un judecător plin de putere. De aceea, frații mei cei preaiubiți, țineți-vă trează conștiința și atenția la cele ce le-am rostit în această zi: corecțivă viața, schimbați-vă moravurile, biruiți relele ispite și rezistați-le, și celor cărora le-ați căzut victimă, pocăiți-le în lacrimile voastre. Doriți-vă ziua acelei Judecăți veșnice cu aceeași nădejde cu care credeți în teama de rigoarea Sa și ați făcut deja cei dintâi pași.

Trimiterea celor 12 Apostoli în misiune

Omilia a IV-a: Rostită în fața poporului credincios în Biserica Sf. Ștefan Martirul, având ca subiect pe Apostoli, 26 Noiembrie 590, o Duminică a Postului Crăciunului

Text: Matei 10, 5-10

1. Oare nu-i lămurit fiecăruia dintre noi, iubiții mei frați, că Izbăvitorul nostru a venit în această lume pentru a-i izbăvi pe păgâni? Nu vedem noi, de asemenea, în fiecare zi, Samarineni chemați la viața de credință? Atunci la ce-o fi zis Domnul Apostolilor Săi pe când îi trimitea spre propovăduire: „În calea păgânilor să nu mergeți și în vreo cetate de samarineni să nu intrați, ci mai degrabă mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Mt 10, 5-6). Acestea ne duc pe noi la o concluzie, plecând de la cele ce s-au întâmplat, căci Acela a voit mai întâi să se propovăduiască Iudeilor numai, și abia mai apoi tuturor popoarelor păgâne, mai ales că atunci când iudeilor li s-a propovăduit, au refuzat să se convertească, astfel că și sfinții propovăduitori au început să-i cheme pe păgâni la pocăință. Astfel încât, după respingerea predicii Izbăvitorului nostru de către ai Săi, Acela a căutat ascultători printre cei străini, să spunem, printre popoarele păgâne; și acolo unde Iudeii s-au pornit împotriva Lui, păgânii aflat-au izvor de creștere în har.

În acel moment, în adevăr, El se afla în Iudeea care trebuia chemată, și s-a făcut aceasta tocmai prin păgâni, care nu trebuiau să fie chemați. În Faptele Apostolilor noi citim că, urmare a predicii lui Petru, trei mii de iudei mai întâi și alți cinci mii au crezut (FA 2, 41; 4, 4). Și când Apostolii au vrut să binevestească păgânilor în Asia, au fost opriți de Duhul Sfânt de la aceasta (cf. FA 16, 6); și totuși, același Duh Sfânt care oprise acestea avea să intre mai apoi, îngăduind prin aceasta lucrarea propovăduirii, în inimile Asiaticilor. Nu-i oare mult timp de când Asia toată a fost câștigată pentru credință?

Dacă Sfântul Duh a început prin a interzice cele ce avea să le facă mai apoi, aceasta înseamnă că El vedea în Asia oameni care nu trebuiau a fi mântuiți. Că avea, astfel, oameni, în această regiune, care nu meritau să fie readuși la viață, dar care nu meritau nici a fi aspru judecați pentru că au desconsiderat propovăduirea. Astfel, o judecată subtilă și tainică totodată a refuzat sfânta vestire urechilor acestor oameni, pentru că nu meritau a fi renăscuți în Duh. Iată de unde nevoia de a fi cu teamă, preaiubiților frați, în tot ceea ce facem, căci planurile lui Dumnezeu Cel Atotputernic hrănesc făptuirile noastre, de a fi temători așadar, ca nu cumva lăsând sufletul nostru a ieși din sine, fără a-l lega de cele dinăuntru, deturnându-l mereu spre voluptate, Judecătorul nu-l va menaja, pentru a-l îndrepta, de teribile

încercări întru cele dinăuntru. Este ceea ce bine a spus psalmistul: „veniți și vedeți lucrurile lui Dumnezeu, înfricoșător în sfaturi mai mult decât fii oamenilor” (*Ps* 65, 4). El a înțeles prin aceasta cum unul primește o poruncă prin mila lui Dumnezeu, tot astfel cum un altul este alungat ca o exigență a judecății Sale. Și pentru că Domnul este gata atât în a ierta, cât și în a Se mânia, psalmistul se teme pentru acela care nu-L înțelege. Acest Dumnezeu care Se arată nu doar insondabil, ci și inflexibil în multe din deciziile Sale, el îl arată a fi și înfricoșător în sfaturile Sale.

2. Să ascultăm ce anume se poruncește (prescrie) predicatorilor trimiși în misiune: „și mergând, propovăduiți zicând: S-a apropiat Împărăția cerurilor” (*Mt* 10, 7). Această apropiere (proximitate, vecinătate), frații mei iubiți, chiar dacă Evanghelia a trecut-o sub tăcere, lumea a proclamat-o. Cum ne mai vorbește ea de pe propriile-i ruine: strivită sub atâtea lovituri și deșertată de gloria sa, ea ne arată deja foarte aproape o altă Împărăție, care-i va urma. Lumea aceasta, în care trăim și noi, se arată iubită doar de cei pe care-i iubește. Ea este încurajată numai de ruinele sale, altfel neiubindu-se nici măcar pe sine. În orice caz, atunci când vreo casă, sau altă construcție, începe a se scoroji, a se ruina, acela care locuiește în ea fuge, o părăsește, o ia la goană; și cel care o iubea se află în picioare, gata s-o părăsească atunci când începe a se prăbuși. Înconjurând cu afecțiunea noastră cele ale lumii în momentul în care aceasta începe a se prăbuși, aceasta nu înseamnă că mai vrem a fi găzduiți în ea, ci, mai mult, că ne temem de a fi striviți, căci dragostea aceasta ne ține legați de nenorocirile suferite de către lume, fac inutile toate eforturile de a ne desprinde, de a ne degaja de sub dărâmurile ei. Este, astfel, ușor astăzi de a desprinde sufletul nostru de iubirea lumii, când vedem toate lucrurile ce o alcătuiesc cum se distrug în jurul nostru. Dar cât de greu era în vremea în care cei 12 Apostoli au fost trimiși să vestească Împărăția Cerurilor, căci pe atunci ei vedeau cu ochii lor cum toate împărățiile pământului prosperau în bine.

3. Pentru acest lucru minunile au venit ca să însoțească pe sfinții propovăduitori, astfel încât această demonstrație de putere să inspire credibilitate spuselor, cuvintelor lor, și chiar dacă ceea ce predicau părea a fi lucruri inedite, se arătau a fi inediți și în făptuirile lor minunate, precum ne și arată textul Scripturii: „tălmăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i...” (*Mt* 10, 8a).

Atunci când lumea era înfloritoare, când neamul omenesc se lărgea ca număr, când viețuia omul îndelung și se sătura de bunuri materiale, pe cine puteau ei să facă oare a crede numai prin cuvinte într-o împărăție lăuntrică și tainică? Cine ar fi putut da cele ale lumii văzute pe cele ale unei lumi nevăzute? Dar când bolnavilor le era redată sănătatea, morților redată viața, când leproșilor le era redată curăția trupurilor, iar demonizaților le erau slobozite sufletele din puterea duhurilor celor necurate, când atâtea minuni se petreceau, cine ar fi putut să nu creadă

în lucrurile nevăzute despre care li se binevestea? Căci minunile cele văzute nu se făceau văzute ochilor decât numai pentru a-l atrage pe cel care le vedea la credința în cele nevăzute, ca acestea să-l facă să se gândească, trecând prin cele ce se arătau atât de minunate dinainte spre cele care se întâmplă dincolo de ele, și care se dovedeau a fi mult mai minunate decât acestea ce se vedeau.

Iată de ce, astăzi, când numărul de credincioși este atât de mare, găsim încă în Sfânta Biserică multe persoane care duc o viață plină de virtuți, dar care nu fac niciun efort în vederea obținerii lor; astfel Miracolul cel din afară nimic nu este dacă nu se realizează și minunea cea din interior. Așa cum spune și Doctorul neamurilor: „așa că vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși” (*I Co* 14.22). De asemenea, acest predicator eminent, a înviat, prin rugăciune, în fața tuturor, pe tânărul Eutihie, acela care, adormind în timpul predicii sale, a căzut de la fereastră și s-a aflat mort cu adevărat (cf. *FA* 20, 7-12). Venind în Malta și aflând insula plină de necredincioși, el a vindecat prin rugăciune pe tatăl lui Publius, care era dărâmat de dizenterie și febră (cf. *FA* 28, 7-10). Cât privește pe Timotei, tovarășul său de călătorie și ajutorul său în sfânta propovăduire, care suferea la rândul său de stomac, acela nu l-a vindecat slujindu-se de cuvânt, ci făcând apel la arta medicală: „De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru desele tale slăbiciuni” (cf. *I Tim* 5, 23). El, care numai cu o rugăciune a putut vindeca un bolnav necredincios, oare de ce n-a pus pe picioare, tot cu rugăciunea, pe tovarășul său suferind? Acela care a făcut sănătos prin miracol pe unul ce n-avea dinainte o viață interioară a făcut minunea pentru ca manifestarea exterioară să nască o creștere în cele dinăuntru și să-l aducă la viață, cu adevărat. Dar companionului bolnav al Sfântului Pavel, care era credincios, nu avea nevoie de miracole dinaintea sa, căci el trăia în plină sfințenie dinlăuntru său.

5. Să ascultăm acum ceea ce Mântuitorul nostru a adăugat celor spuse după ce a dăruit Apostolilor puterea de a face minuni: „...în dar ați luat, în dar să dați” (*Mt* 10, 8b). căci El prevedea că mulți vor folosi darurile aceluiași Duh Sfânt, pe care l-au primit în dar, ca pe o monedă de schimb, și că vor deturna darurile și minunile pentru a le face să servească propriei lor păcătoșenii. Aceasta s-a întâmplat cu Simon Magul, care, văzând minunile care s-au lucrat prin punerea mâinilor, a vrut să primească, prin bani, darul acesta al Sfântului Duh, urmând să-L vândă în aceeași manieră nerușinată, precum l-a și primit (cf. *FA* 8, 18-24). Iată de ce Mântuitorul nostru și-a făcut un bici împletit din funii și cu acelea a alungat mulțimea din Templu și a răsturnat tarabele vânzătorilor de porumbei (cf. *In* 2, 14-16). A vinde porumbei este tot una cu punerea mâinilor pentru a conferi Duhul Sfânt fără a cerceta meritele vieții celui care cere darul, ci în vederea obținerii de foloase. Câte unul, câte o dată, fără a se atinge de bani pentru a recompensa hirotonia, oferă

Sfintele Taine pentru a obține favoruri omenești; ce face, face nu pentru a fi recompensat, ci pentru a primi laude. Ei nu oferă astfel gratuit ceea ce au primit în dar ci, pentru a se achita de această slujire sfântă, ascund în adulare monedele ce ei cred că li s-ar fi convenit. Așa se arată cât se poate de adevărat cuvântul profetului care descrie pe omul drept ca fiind acela care „dă la o parte câștigul cel nedrept” (Is 33, 15). El nu spune: „cel care depărtează mâna sa de nedrept”, ci depărtează mâna „de tot câștigul cel nedrept”; astfel putem distinge câștigul cel din servilism, câștigul mâinilor și cel din lăudăroșenie. Cel din servilism este cel din subordonarea de care te achiți, doar așa, ca să te achiți; câștigul mâinii este argintul banilor; câștigul lăudăroșeniei, acela este autoadularea. Acela care conferă Sfintele Taine nu doar că nu caută banul, dar nici nu este ambiționat de favorurile omenești.

6. Cât vouă, frați preaiubiți, cei care n-ați părăsit veșmântul secular, cred că știți lucrurile asupra cărora noi stăruim în ce vă privește: întăriți atenția sufletului vostru asupra voastră. Toate cele pe care le lucrați în taină, spre mântuire, faceți-le în mod gratuit. Recompensa lucrării voastre nu o căutați în lumea care, așa cum remarcați de altfel și voi înșivă, începe să intre în declin cu atât de mare rapiditate. În același chip în care doriți să vă ascundeți cele rele pe care le faceți, pentru ca alții să nu le vadă, luați seama ca nici cele bune pe care le făptuiți să nu le faceți spre laudă de la oameni. Nu faceți răul sub niciun chip și binele să nu-l faceți spre o plată pământească. Căutați să nu aveți martor în acțiunile voastre decât pe Acela pe Care -L așteptați ca Drept Judecător. Faceți-L să vadă cum faptele voastre bune le lucrați în taină, pentru ca, la momentul potrivit, El să le facă pe acestea cunoscute tuturor.

Precum dați hrană trupurilor voastre, pentru ca acestea să nu piară, faceți ca faptele voastre să fie hrană de fiecare zi sufletului vostru. Căci, precum prin hrană trupurile se refac, tot astfel, prin lucrarea faptelor dragostei de aproapele, sufletul se menține în viață. Cele pe care le dăruiați trupului, cel chemat să moară, nu le refuzați sufletului vostru, cel chemat să trăiască veșnic. Să presupunem că un foc a cuprins, pe neașteptate, o casă; nu importă care vecin de-al aceluia proprietar sesizează focul și face tot ce poate ca să-l stingă; acela socotește un câștig că poate opri întinderea acestuia asupra celor ale sale. Vedeți cum focul tribulațiilor desființează lumea și că sfârșitul, care i se apropie, va arde, precum într-un rug, tot ceea ce acum îi este frumusețe. Socotiți, fraților, că este un câștig considerabil faptul că reușiți smulgerea a câte ceva dintru ale voastre, dacă voi veți putea căra ceva cu voi în cele ce vor fi, dacă cele ce le-ați putea pierde cu totul le veți păzi, le veți consacra pentru plata voastră eternă, dăruindu-le. Când pierdem toate cele pământești, le conservăm, dar o facem numai dăruindu-le cu generozitate.

Grabnic, timpul se scurtează. Prin urmare, dacă vreo conjunctură inoportună ne contrecează, vede Judecătorul nostru, să o înfruntăm prin fapte bune, cu ajutorul Domnului nostru...

Chemarea Apostolilor

Omilia a V-a, rostită dinaintea poporului în Biserica Preafericitului Andrei Apostolul, în ziua prăznuirii sale, 30 noiembrie 590

Text: Matei 4, 18-22

1. Ați înțeles, frații mei preaiubiți, că la cea dintâi chemare Petru și Andrei au părăsit năvoadele lor pentru a-L urma pe Mântuitorul. Ei nu L-au văzut încă făcând minuni, nici nu L-au auzit vestind despre plata cea veșnică. Și, cu toate acestea, la prima chemare, la prima poruncă a Domnului, au uitat de toate cele ce le voiau ale lor.

Iar noi, câte minuni ale Domnului nu avem sub ochii noștri? De câte lovituri nu ne-a apărât? Câte amenințări nu au fost, care să ne lovească prin teroarea lor? Și cu toate acestea cum mai neglijăm să urmăm pe Acela Care ne-a chemat.

El șade deja în ceruri, Acela Care ne-a chemat la convertire; deja a aplecat neamuri întregi sub jugul credinței; deja a revărsat harul Său, golind de slavă lumea aceasta prin ruinarea căreia anunță apropierea zilei în care ne va judeca, cu rigoare. Și totuși, duhul nostru orgolios nu consimte să abandoneze de bună voie toate cele ce-l fac să se piardă. Ce vom spune, așadar, ce vom grăi, dragii mei, în ziua în care Domnul nostru ne va judeca, câtă vreme nici preceptele morale nu le-am rupt de dragostea lumii acesteia, nici pedepsele nu ne-au îndreptat?

2. Câte vreunul va să zică în cugetul său, tainic: ce anume au abandonat, atât de prețios, la chemarea glasului Domnului acești doi pescari care aproape nu aveau nimic? Dar în acestea, frați preaiubiți, este afecțiunea cea care trebuie a fi cântărită, iar nu bogăția. Au părăsit foarte multe tocmai că nu aveau nimic ținut deoparte, fie oricât de puțin și oricât vor fi avut, au făcut din el nimic. Noi, noi însă, dimpotrivă. Amorul propriu ne leagă de tot ceea ce avem, iar dorința ne face să alergăm și mai mult după aceea ce nu avem. Petru și Andrei, ei au lăsat multe, nu doar pe cele care le aveau ci și pe acelea pe care și le-ar fi dorit. Au părăsit multe căci odată cu bunurile lor au renunțat și la cele râvnite (care nasc cupiditatea, n. N.C.). Urmând Domnului, ei au abandonat, așadar, toate cele ce și le-ar fi dorit pentru ei și nu au mai urmat deci poftelor proprii.

Astfel am văzut pe câte unii care au părăsit multe lucruri și bunuri, care n-au avut alta a spune decât: „Aș vrea să mă rup de lumea aceasta, urmându-le, dar ce-aș putea lăsa, ce-aș putea abandona? Eu nu posed nimic”. Abandonați multe, fraților, dacă renunțați la plăcerile cele pământești. În fapt, bunurile noastre cele din afară, atât de mici, oricât de mici ar fi, sunt îndeajuns Domnului; căci El nu caută la valoarea de piață a celor la care renunțăm, căci El nu caută la cât sacrificăm,

ci de câtă dragoste este precedat sacrificiul nostru, la inima noastră aşadar. Că nu caută a preţui cele din afară este clar; iată, sfinţii aceştia despre care vorbim, au început a plăti cu năvoadele şi bărcile lor pescăreşti viaţa veşnică dăruită şi îngerilor. Nu există preţ de preţuire pentru aceasta; dar Împărăţia Cerurilor te costă nici mai mult, nici mai puţin decât bunurile pe care le posezi. Pe Zaheu, vameşul, îl costă numai jumătate, căci cealaltă jumătate o foloseşte pentru a da împătrit celor pe care i-a nedreptăţit (cf. *Lc* 19, 8). Îi costă pe Petru şi pe Andrei abandonarea năvoadelor şi a bărcii lor pescăreşti. Pe văduvă cele două drahme (cf. *Lc* 21, 2), un pahar de apă proaspătă dată unui altuia, însetat de apă (cf. *Mt* 10, 42). Da, da, după cum v-am spus deja, Împărăţia lui Dumnezeu nu costă nici mai mult, nici mai puţin decât ceea ce posezi deja.

3. Judecaţi şi voi, fraţii mei, ce este mai mic în preţ şi mai preţios în a poseda? Poate că nu avem nici măcar un pahar de apă proaspătă de oferit aceluia care are nevoie, dar chiar şi în acest caz, un cuvânt dumnezeiesc ne face să nu ne pierdem speranţa. Pentru că la Naşterea Mântuitorului, locuitorii cereştii cetăţi se înălţau şi cântau: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni de bunăvoie...” (*Lc* 2, 14, cu această formă, mai apropiată de mesajul original). În ochii lui Dumnezeu, aşadar, mâinile noastre nu sunt niciodată goale, dacă sipetul inimii noastre este plin de bunăvoie. Este ceea ce ne spune şi psalmistul: „În mine sunt, Dumnezeule, făgăduinţele care le voi aduce laudei Tale” (*Ps* 55, 12). Este ca şi cum ai spune cu limpede grăire: „Chiar de n-am aţi aduce nimic dinainte, eu aflui în mine însumi cele pe care să le aduc ofrandă pe altarul laudei Tale. Cu toate că ştiu prea bine că nu laudele noastre te hrănesc şi că ofranda inimii noastre este mai aproape în a îndupleca inima Voastră”. Nimic, aşadar, nu poate fi adus ca dar lui Dumnezeu mai preţios decât *bunavoire*.

Dar ce anume este bunăvoirea? Înseamnă a ne teme pentru nefericirea apropielui la fel de mult ca pentru nefericirea noastră şi a ne bucura de fericirea lui mai mult decât de reuşita noastră; să luăm ca fiind ale noastre pagubele suferite de alţii şi să-i preţuim mai mult; a-i iubi pe prietenii tăi, nu ca lumea, ci ca pentru Dumnezeu, ba chiar să le purtăm duşmanii în dragostea noastră; să nu facem altuia ce nouă nu voim a ni se întâmpla şi să nu refuzăm nimănui nimic din cele la care este îndreptăţit să dorească pentru sine; nu doar să ne îngrijim de cele necesare pentru aproapele, după măsura puterii sale, ci să ne îngrijim a-l sluji dincolo de puterile lui. Să fie oare jertfă mai preţioasă decât aceea în care sufletul, aducând jertfă lui Dumnezeu pe altarul inimii sale, să ardă el însuşi?

4. Dar nu ne vom achita deplin de jertfa bunăvoirii decât cu o condiţie: să renunţăm, în întregime, la toată dorirea de cele pământeşti. Astfel încât tot ceea ce ne dorim în cele ale lumii să le dăruim, fără nici o umbră de regret, apropielui nostru. Astfel încât ceea ce strânge un altul, în fapt, dintr-ale noastre să strângă,

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula

chiar făcându-ne lipsă. Și cum invidia este opusă întotdeauna bunăvoirii, invidia împungând, ca o suliță, totdeauna sufletul, buna voire este departe de aceasta. Iată de ce sfinții propovăduitori, înainte de a dobândi puterea iubirii depline de aproapele au exersat mai întâi ne iubirea de cele ale veacului, nedorindu-și nimic, neposedând nimic, aruncând toate fără a se lega de ceva.

Sunt oamenii aceia despre care Isaia a strigat: „cine sunt aceia care zboară ca norii și ca porumbețele pe ferestre...” (*Is 60, 8*, în trad. rom.: „cine zboară ca norii și ca porumbețele spre sălașul ei...”). El a văzut, așadar, cum disprețuind cele pământești, apropiindu-se cu duhul de cele ale cerului, au putut porunci numai cu cuvântul ploii, strălucind prin minunile săvârșite. Tot astfel, acela care printr-o propovăduire sfântă și o viață sublimă s-a înălțat, depărtându-se de molimile celor pământești, i-a descris ca pe unii care se desprind de la pământ și zboară precum norii. Ferestrele, care sunt ochii noștri, ca și cum sufletul ar râvni întotdeauna către cele aflate dincolo de cele văzute. În ce privește porumbeța, ea este o viețuitoare simplă, lipsită fiind de veninul răutății. Oamenii aceia sunt, așadar, precum porumbețele care zboară pe fereastra sufletului lor, adică nimic poftind din cele ale lumii acesteia, care privesc cu simplitate toate lucrurile și care nu se lasă cuprinși de dorințe deșarte asupra lucrurilor pe care le voiesc. Dimpotrivă, unii nu doar că nu sunt porumbețe în cele ale vieții lor, ci, mai mult, se fac asemenea unor șoimi, cătând să înghereze toate cele care cad sub (incidența) privirea lor.

Pentru aceasta prăznuim astăzi sărbătoarea preafericitului Apostol Andrei, frați ai mei preaiubiți, pentru că el ne cheamă să întărim tot ceea ce cinștim la el. Căci slava adusă sfântului de către sufletul nostru se va transforma în mărturia evlaviei închinării noastre: renunțând la toate cele pământești și părăsind toate bunurile lumii trecătoare, să ne achiziționăm bunurile necesare în veșnicie. Dacă noi nu putem încă abandona ceea ce este al nostru, măcar să nu râvnim, jinduim, la ceea ce nu-i al nostru. Și dacă sufletul nostru încă nu-i cuprins de focul iubirii, al carității, care ține în puterea sa înfrânarea fricii, sfârșind prin întărirea într-un progres continuu și reprimând poftele legate de bunurile altuia, sufletul va ajunge într-o zi să se desprindă din cele ale sale, cu Harul și purtarea de grijă a Domnului nostru Iisus Hristos...

Nașterea lui Iisus

Omilia a VIII-a, rostită dinaintea poporului în Basilica Pururea Fericitei Fecioare Maria, în ziua Nașterii Domnului, 25 decembrie 590, la Liturghia de la miezul nopții

Text: Luca 2, 1-14

Pentru că prin generozitatea lui Dumnezeu astăzi celebrăm de trei ori Liturghia, noi nu putem să vă vorbim foarte îndelungat despre Evanghelia care va fi citită. Dar, în același timp, Nașterea Mântuitorului nostru, ne obligă să vă adresăm fie și numai câteva cuvinte.

De ce acest recensământ tocmai înainte de Nașterea Domnului? Oare nu tocmai pentru a vesti foarte limpede că vine în Trup Acela care va face recensământul aleșilor Săi întru veșnicie? Sau din contră, după cum spune profetul, vorbind despre cei respinși: „Șterși să fie din cartea celor vii și cu cei drepți să nu fie scriși” (*Ps 68, 32*).

Ne vine la îndemână [ne place] că, într-altă parte, scris este că Domnul S-a născut la Betleem, căci Betleem semnifică „Casa pâinii”. Căci oare nu Însuși Mântuitorul nostru a zis despre Sine: „Eu sunt Pâinea Vieții care S-a coborât din cer” (*In 6, 41*). Astfel, locul nașterii Domnului a primit înainte numele de „Casa Pâinii”, căci aici trebuia să se arate în Trup Acela care va sătura interior [pe dinlăuntru] sufletele celor aleși.

El Se naște nu în casa părinților Săi, ci pe cale, căci așa cum S-a arătat când a luat cu împrumut natura umană, S-a născut ca și ea într-un loc străin. Străin, nu în raport cu puterea Sa, ci cu natura Sa. Căci în ce privește puterea Sa, El a scris: „Întru ale Sale a venit...” (*In 1, 11*). Și dacă El S-a născut în natura Sa înaintea tuturor timpurilor, a venit să ia natura noastră în cursul acestor timpuri. Cel Care este Veșnicia, se face vădit în timp: iată, dar, că este un loc străin acesta întru care a pogorât.

Și din moment ce profetul afirmă: „Tot trupul este ca iarba” (*Is 40, 6*), Domnul, făcându-se om, a schimbat iarba noastră în grâu, El Care s-a arăta pe Sine în cuvintele: „dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu moare, rămâne singur”² (*In 12, 24*). Iată de ce, îndată după naștere, a fost culcat într-o iesle, El care avea să dea spre hrană Trupul Său sfintelor Sale animale care sunt credincioșii Săi, pe care nu le lasă lipsite de această hrană a înțelepciunii, care durează veșnic.

² Sau, după o traducere a lui Marin Preda, folosită în redarea motto-ului de la „Frații Karamazov” – în minunata sa traducere: „bobul de grâu, dacă nu moare, *stinger* va fi”.

Pentru ce oare îngerul se arată dinaintea păstorilor care vegheau și de ce lumina lui Dumnezeu îi înconjoară, dacă nu pentru aceea că păstorii, mereu vigilenți la a-și conduce bine turmele credincioșilor lor, merită dintre toți a vedea lucruri din înaltul ceresc? Căci atunci când ei veghează cu dragoste asupra turmelor, harul dumnezeiesc îi iluminează din preaplin.

2. Este un înger care vestește nașterea Regelui și coruri îngerești saltă de bucurie înălțând cântarea: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni de bunăvoie”. Mai înainte ca Mântuitorul nostru să Se nască în Trup, noi ne aflam în dezacord cu îngerii, aflându-ne departe de curăția lor luminoasă prin coruperea primului păcat și prin greșelile cele de fiecare zi. Și cum propriul nostru păcat ne-a înstrăinat de Dumnezeu, îngerii, locuitorii cetății lui Dumnezeu, ne-au ținut drept străini societății lor. Dar, după ce noi am cunoscut pe Regele nostru, îngerii ne-au recunoscut drept concitadini lor. Și pentru că Regele Cerului a asumat trupul nostru cel pământesc, îngerii au încetat să disprețuiască slăbiciunile noastre din înaltul sublimității lor: au regăsit pacea cu noi, au făcut uitate reproșurile vechii noastre discordii și ne-au onorat ca pe niște tovarăși [companioni] care mai înainte eram întru slăbiciune și mizerie. Iată de ce Lot (cf. *Fc* 19, 1) și Iosua (cf. *Ios* 5, 14) adorau pe îngeri fără a fi în păcat prin aceasta, atunci Ioan, în Apocalipsa sa, pe când voia să se închine unui înger, fu oprit de către acesta cu aceste cuvinte: „Vezi să nu faci aceasta! Căci sunt împreună-slujitor cu tine și cu frații tăi...” (*Ap* 22, 9). Pentru ce dar îngerii, înainte de Venirea Mântuitorului, s-au lăsat adorați de către oameni fără a spune nimic și au refuzat această închinăciune după aceasta? Nu este aceea că, văzând dincolo de natura noastră, care fusese mai înainte demnă de dispreț, se temeau de închinăciunea noastră la picioarele lor? Dar ei nu au îndrăznit să desconsidere ca pe ceva josnic natura, ce fusese cândva sub a lor, care s-a ridicat deasupra lor, în Regele Cerului. Și au acceptat bucuroși pe om drept companion, după ce adorarea lor s-a înălțat către Om-Dumnezeu.

Să veghem dar, frați preaiubiți, să nu pătăm cu vreo necurăție, noi, care, în preștiința veșnică, suntem concitadini cetății lui Dumnezeu și deopotrivă îngerilor. Să dăm mărturie despre această demnitate prin toată purtarea [conduita] noastră: să nu ne lăsăm nicicum murdăriți de lux, nici să ne lăsăm conștiința atinsă de cel mai mic gând rușinos, nici mușcat sufletul de răutate, nici roșii de rugina invidiei, nici umflați în orgolii, nici împrăștiați în ispite pământești, nici aprinși de mânie; căci oamenii sunt chemați dumnezei (cf. *Ps* 81,6)³.

O, omule, apără întru tine onoarea de a fi Dumnezeu împotriva patimilor, mai ales că pentru tine Dumnezeu S-a făcut om, El care trăiește și împărățește în vecii vecilor. Amin.

³ „Eu am zis: Dumnezei sunteți, și toți fii ai Celui Preaînalt” (*Ps* 81, 6).

Abstract:

This translation regards four homilies of St. Gregory the Great spoken by the author in the winter months of 590, describing in particular the events of the Savior's Birth, of his enthronement as Emperor, but also of the celebration of St. Apostle Andrew and of the followings by the Apostles of the Savior Of their Mission Statement. The reader can see how St. Gregory the Great and the ancient Roman world perceived and appropriated these great events of salvation.

Keywords:

St. Gregory the Great, Homilies, the Birth of the Savior, St. Apostle Andrew